

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Psychologie v právu: Psychologické profilování - novodobé věštění nebo účinný nástroj nápomocný vyšetřování?

Dnešní doba, která umožnila společnosti možnost volného pohybu v důsledku omezení vnitřních kontrol na hranicích, přinesla v tomto ohledu i negativní dopad tohoto privilegia v usnadnění páčání trestné činnosti pachatelům. V průběhu let narůstá kriminalita ve společnosti, proto je nezbytné v souvislosti s tím na tuto skutečnost aktivně reagovat a neustále hledat a vyvíjet nové technické metody či postupy za jejichž pomoci lze efektivněji tuto trestnou činnost odhalovat.

Právě **psychologické profilování** výrazně tomuto účelu napomáhá, představuje přínos psychologie do vyšetřování řady trestných činů a řadíme jej do forenzní psychologických služeb, které se u nás ustáleně formovaly zejména od 80. a 90. let 20. století. Je-li tento postup poptáván a využíván při vyšetřování v přípravné fázi trestního řízení, je nezbytné jej regulovat zákonem.^[1] V tomto případě lze profilování vnímat dle zákona jako určitý druh odborné konzultace z určitého oboru, tedy z oboru forenzní psychologie, která je upravena v § 157 odst. 3 trestního řádu: „V závažných a skutkově složitých věcech může státní zástupce nebo policejní orgán využít odborné pomoci konzultanta, který má znalost ze speciálního oboru (...).“ A dále též § 183 odst. 2 trestního řádu hovoří o možnosti využití konzultanta: „V závažných a skutkově složitých věcech vyžadujících znalost speciálního oboru může předseda senátu přibrat konzultanta. Přitom postupuje přiměřeně podle ustanovení § 157 odst. 3.“^[2]

Konzultace odborníkem může být jednak v podobě **odborného vyjádření**, které je listinným důkazem a je opatřováno orgány činnými v trestním řízení od způsobilých osob nebo orgánů s odbornými znalostmi, jednak v podobě znaleckého posudku, který je samostatným důkazním prostředkem, prostřednictvím něhož si orgány činné v trestním řízení nebo strany opatřují od osob nebo orgánů k tomu odborně způsobilých, tedy znalců, odborné skutkové poznatky. Avšak **znalecký posudek** je vyžadován až v případě, když odborné vyjádření není možné využít, neboť otázka, která je posuzována, je příliš složitá.^[3] Přesto, že dle zákona lze sestavování psychologického profilu považovat za činnost poskytovanou orgánům ve formě odborného vyjádření, dosud není v právním řádu zakotvena jediná náležitost, kterou by psychologický profil v této formě měl mít a jde čistě o konzultaci na neformální úrovni, kdy je k tomuto vyjádření způsobilý každý, kdo má určité odborné znalosti a zkušenosti v daném oboru. Konzultace je především založena na principu, kdy má psycholog k dispozici získané materiály jako odposlechy či záznamy ze sledování, na jejichž základě se snaží předpovědět pokračující chování pachatele, průběh trestné činnosti či popsat míru jeho nebezpečnosti. Psycholog je přibírán jak k profilování **známého, tak neznámého pachatele**.

Přesto, že v převážné většině případů jsou psychologické profily **sestavovány pro neznámého pachatele**, lze tento postup využít i při jiných příležitostech, kdy může sloužit ke zhodnocení osobnosti, obvyklé či poslední aktivity oběti za účelem dopadení údajného pachatele nebo při získání informací o psychickém stavu obětí posuzované v prvotní fázi jako sebevražda obou partnerů s cílem zjistit, zda šlo o sebevraždu spáchanou společně či o vraždu s následným pokusem sebevraždy vraha.

Příkladem může být **společná sebevražda 54letého Brazilce a jeho devatenáctileté přítelkyně**.

Brazilec trpěl od roku 1991 cukrovkou a rozhodl se prodat celý svůj majetek a poté, co se jeho zdravotní stav zhorší, spáchat sebevraždu. Avšak posléze potkal devatenáctiletou Češku a v roce 1993 se oba rozhodli, že spáchají společnou sebevraždu. Oba si aplikovali injekčně inzulin a požili větší množství léků (Rohypnol a jiné) a současně si přerežali zápěstí. Po chvíli však dívka požádala přítele, aby ji pomohl, neboť jí bylo špatně. Vzal do ruky nůž a přiložil jej k hrudníku přítelkyně a zatlačil, nůž ponechal v ráně ženy a ta zemřela. Poté se bodl do břicha a omdlel a v tomto stavu ho našel druhý den ráno pronajímatel bytu, ve kterém oba dotyční bydleli. Muž však přežil a byl následně obviněn z vraždy. Znalci byli požádáni, aby vedle posudku na obviněného vypracovali posudek i na poškozenou s ohledem na její duševní stav, zda netrpěla duševní poruchou, zejména depresí, zda mohla být ochotná spáchat společnou sebevraždu s obviněným a posoudili její intelekt. Znalci za pomoci zpráv od praktické lékařky, zpráv psychiatrické ambulance, dopisů, literárních pokusů a kreseb, výpovědí nevlastního i vlastního otce a sousedů, ale i za pomoci fotodokumentace a ohledání místa činu došli k závěru, že poškozená žádnou závažnou duševní poruchou netrpěla a na vzniku jejich potíží se podílel bezvýchodný vztah s obviněným, ale také komplikovaný vztah s jejími rodiči. Přesto, že se nedomnívali, že by trpěla psychotickou depresí, nebylo možné vyloučit reaktivní depresi, a tak došli k závěru, že by byla svolná spáchat společně se svým přítelem sebevraždu, avšak bylo zřejmé, že jejím iniciátorem byl obviněný. Prokázala se u ní značná závislost na obviněném, která byla podpořená sociální izolací v průběhu posledních dvou let před spácháním sebevraždy.

Sestavování psychologického profilu je též často využíváno při případech **braní rukojmí či únosch**. Profilovač je v těchto případech povinen na základě jemu dostupných informací odhadnout, jaká bude únoscová reakce na případné postupy policie a tím se pokusit o snížení či úplnou eliminaci ztrát na životech výběrem vhodného postupu policie. Psychologického profilu lze ale také využít s cílem **vyprovokovat pachatele** především sériových vražd, který sleduje následky svého kriminálního jednání v médiích tak, aby tato provokace vedla k dopadení pachatele, nikoli ke spáchání dalšího trestného činu pachatelem. Zvláštním typem profilu, který bývá též zpracováván u vražd spáchaných v sérii, je geografický profil, který má širší využití než profil psychologický, neboť mapuje vzájemné souvislosti mezi místy činu spáchaných trestných činů v sérii, díky kterému je následně sestavena topografická mapa, ze které lze vyčíst možné souvislosti s ohledem na bydliště pachatele a místo dalšího útoku.[\[4\]](#)

Obecně lze říci, že sestavení psychologického profilu je využíváno pro případy sadistického týrání, u sexuálních útoků, sexuální vraždy, znásilnění, žhárství, které nevykazuje známky motivace, ale především v situaci, kdy ve vyšetřování nelze dále pokračovat, neboť běžné kriminalistické metody selhaly a pachatele, který není dosud znám, je třeba odhalit.

Psychologický profil musí obsahovat takové informace, které umožní kriminalistovi snížit počet vyšetřovacích verzí na tu, která je co možná nejpravděpodobnější a není v rozporu s nashromážděnými důkazy, které mu umožní omezit počet podezřelých či poukážou na nejpravděpodobnějšího pachatele či nasměrují vyšetřování určitým směrem.

Jako příklad lze uvést sestavený psychologický profil, o který byl požádán znalec v případě **několika loupežných přepadení seniorů na území města Prahy**. Jednalo se o 14 útoků v období čtyř měsíců v roce 2002, jehož oběťmi se stali nejprve muži a v ostatních, konkrétně 12 případech, ženy. Podstatným znakem všech žen byla snížená mobilita. Pachatel se nejprve vydával za řemeslníka, posléze za zprostředkovatele zájezdů pro seniory či předstíral astmatický záchvat. V prvních případech přepadení využíval nepozornosti oběti, aby postupně odcizil finanční částku, která přesahovala 20 000 Kč, v jiných případech naopak pachatel čekal u vchodových dveří domu, sledoval oběť a jakmile vešla do svého bytu, zazvonil pod falešnou záminkou, že jde k sousedům a ti nejsou doma. Následně požádal oběť o tužku a papír, aby mohl napsat sousedům vzkaz či požádal o něco k pití a oběť fyzicky napadl pěstí do obličeje či ji dusil polštářem, popř. oběti vyhrožoval smrtí, pokud mu nevydá peníze. Jedna z obětí na následky fyzického napadení zemřela. V důsledku velmi

různorodého popisu pachatele, který byl rovněž velmi obecný, nebylo možné útoky přiřadit jednomu útočníkovi.

Při rozboru způsobu spáchání trestného činu zde byly rozlišeny tři odlišná chování pachatele. Jednak klamavé jednání, které bylo doprovázeno fyzickou agresí, dále pouze klamavé jednání či naopak samotná fyzická agrese. Z tohoto důvodu počáteční závěry znalce vedly k předpokladu, že pachatelů je více. V dalším postupu se znalec zaměřil pouze na útoky vyznačující se fyzickou agresí, u nichž byl dominující motivací materiální zisk, a klamavé jednání zajišťovalo pachateli pouze nenápadný vstup do bytu oběti a následná agrese měla způsobit zastrašení oběti a vést k následnému získání kontroly nad obětí. Dle znalceva názoru mohla být za kriminálním chováním i msta pachatele vůči ženám či nízké sebevědomí. Podle následné analýzy byl za podezřelého a údajného pachatele označen muž bílé pleti, jehož věk nepřesahoval 30 let, byl svobodný, neměl kvalifikaci a s určitostí byl v minulosti soudně trestaný za majetkovou či násilnou trestnou činnost, za trestnou činností nejspíše dojížděl, byl pravděpodobně nezaměstnaný či vykonával nekvalifikovanou práci, byl průměrné až nízké inteligence a s velkou pravděpodobností měl za sebou řadu několika psychologických intervencí z důvodu poruch chování. Kriminalisté na základě těchto závěrů vytipovali 28letého muže z Liberecka a požádali znalce o posouzení, zda jeho psychické charakteristické znaky odpovídají psychologickému profilu. Muž byl recidivistou a již v minulosti v rámci přípravného řízení byl psychiatricky zkoumán. Jeho první trestnou činností bylo vniknutí do rodinného domu, který byl právě rekonstruován, ve kterém měl v úmyslu po založení požáru spáchat sebevraždu, avšak poté, co se požár rozšířil, utekl a následující den vše ohlásil na policii. Následujícího roku byl trestně stíhán pro zpronevěru finanční částky, kterou si vyzvedl od poškozeného pro nákup elektroniky, avšak peníze utratil. Znalecké závěry o jeho osobnosti hovořily o lehké poruše intelektu, muži byla diagnostikována porucha pozornosti s hyperaktivitou, jeho osobnost byla disharmonická, špatně se přizpůsoboval společnosti a společenským normám, trpěl kombinovanou poruchou osobnosti, oligofrenií. Poté, co byl opět trestně stíhán pro krádež, znalci došli k závěru, že jeho osobnost je psychopaticky strukturována s disociálními rysy a sklony k agresivitě, jeho kriminální chování bude především situačně podmíněné a je pravděpodobné, že tento pachatel především využívá situace vhodné ke spáchání trestné činnosti, než aby je sám připravil. Přesto, že může spáchat jak majetkový, tak násilný trestný čin, násilí nastane pravděpodobně po konfliktu s obětí, a proto se bude na místě činu chovat velmi neorganizovaně. Proto z výše zmíněných důvodů bylo usuzováno, že z hlediska psychologického nebude toto kriminální chování odpovídat chování pachatele násilných útoků na seniory. Přesto, že se počátkem roku 2002 k loupežím doznal, vyšetřování pokračovalo až do konce téhož roku, kdy byl odhalen a dopaden skutečný pachatel těchto útoků.

Psychologický profil je formulován na základě hypotéz **o zvláštnostech osobnosti pachatele**, případně **o patologických jevech jeho osobnosti**. Tyto znaky, které jsou předány kriminalistovi, by v ideálním případě měly usnadnit identifikaci určité osoby bez významné znalosti psychologie nebo psychopatologie. Někteří autoři uvádějí, že by takový profil měl obsahovat zejména informace o **pohlaví, věku, rodinném stavu, vzdělání či úrovni inteligence, předpokládané profesi, sexuální zralosti, kriminální minulosti, předpokládané reakci pachatele** na vyšetřování a pravděpodobnosti, zda bude trestnou činností **opakovat**. Jiní do psychologického profilu zahrnují rovněž data jako **časové a prostorové parametry** (např. místa nálezu těla či místa, kde se pohybovala oběť v době před trestnou činností), dále **viktimologii** (rodinné a sociální vztahy oběti, případně rizikovost životního stylu oběti), **rozbory pitevních nálezů** (analýzy zranění z hlediska rekonstrukce trestného činu), **znaky scény deliktu** (analýza místa činu; typy místa činu; místa, kde došlo k prvnímu kontaktu pachatele s obětí; zda oběť kladla odpor, případně, jak ho pachatel překonal) a v neposlední řadě též **míru, do jaké znal pachatel oběť i místo činu**, pachatelovu **kriminální historii** a jeho **aktuální psychický stav**. Nejvíce nápomocnou součástí profilu je zejména **doporučení znalce** pro další vyšetřování.^[5]

Přesto, že v posledních letech získalo kriminální profilování obrovskou popularitu po celém světě především prostřednictvím medializace, ale také jako akademická oblast studia a nástroj pro vyšetřování, dosud neexistuje mnoho vědeckých výzkumů, které by potvrdily jeho spolehlivost nebo platnost a laická veřejnost i odborníci mají často v tomto směru zkreslené představy, které mohou být též důsledkem zveřejňování **pouze úspěšných použití psychologického profilování.**

Mgr. Bc. Adéla Hromádková,
právník

[Advokátní kancelář JELÍNEK & Partneři s.r.o.](#)

Pardubice - Dražkovice 181
533 33 Pardubice - Dražkovice

Truhlářská 1108/3
110 00 Praha 1

Tel.: +420 466 310 691
e-mail: advokati@advokatijelinek.cz

[1] ČÍRTKOVÁ, L. Současné trendy v kriminalistické psychologii. Kriminalistika, 2007, č. 1, s. 27-32.

[2] § 183 odst. 2 zákona č. [141/1961](#) Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád)

[3] CÍSAŘOVÁ, Dagmar, Jaroslav FENYK, Světlana KLOUČKOVÁ, Václav MANDÁK, František PÚRY, Bohumil REPÍK, Antonín RŮŽEK a Tomáš GRIVNA. Trestní právo procesní. 4. aktualiz. vyd. Praha: Linde, 2006. Vysokoškolské právnické učebnice. S. 350-352. ISBN 80-7201-594-X.

[4] GILLERNOVÁ, I., BOUKALOVÁ, H. a kol. Vybrané kapitoly z kriminalistické psychologie. 1. vydání.

Praha: Nakladatelství Karolinum, 2006, s. 75-83. ISBN 80-246-1293-3.

[5] GILLERNOVÁ, I., BOUKALOVÁ, H. a kol. Vybrané kapitoly z kriminalistické psychologie. 1. vydání.

Praha: Nakladatelství Karolinum, 2006, s. 84-88. ISBN 80-246-1293-3.

© EPRAVO.CZ – Sbírka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Okamžité zrušení pracovního poměru učiněné z „opatrnosti“ zaměstnavatele ve světle judikatury Nejvyššího soudu](#)
- [Výroční zpráva ÚOOÚ za rok 2025: nové regulatorní priority v oblasti ochrany osobních údajů](#)
- [Vadné nařízení vlády č. 493/2025 Sb. a dopady fixace limitů drobných oprav na pronajímatele](#)
- [Nařízení PPWR: cesta do pekla dlážděná dobrými úmysly](#)
- [AML - od zákona č. 253/2008 Sb. k AMLR: co konkrétně musí česká povinná osoba změnit do roku 2027](#)
- [Podmíněné propuštění ve světle zásady ústnosti a přímosti](#)
- [Byznys a paragrafy, díl 37.: Povinná forma jednání ve smlouvách](#)
- [Poučení z krizového vývoje v kauze bitcoiny](#)
- [EUDAMED: Jednotná databáze mění pravidla hry na trhu zdravotnických prostředků](#)
- [Nový zákon o veřejných dražbách, aukce a obálkové metody](#)
- [Pohled přes hranice - natáčení pornografických klipů jako důvod výpovědi z nájmu bytu](#)